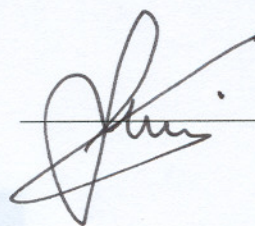

Діє з травня 2015 р.
Наказ № 108 від 14.05.2015 р.
В оновленій редакції набуває
чинності з 02.05.2018 р.
Наказ № 147 від 30.04.2018

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні Вченої Ради ОДЕКУ
« 26 » квітня 2018 року
Ректор ОДЕКУ

Степаненко С.М.

Тимчасове положення
«Про заходи щодо недопущення академічного плагіату в Одеському
державному екологічному університеті»

Тимчасове положення «Про заходи щодо недопущення академічного плагіату в Одеському державному екологічному університеті» (далі – положення) розроблено відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про авторське право і суміжні права», Цивільного кодексу України та Статуту Одеського державного екологічного університету (далі – університету), Положення про академічну доброчесність в Одеському державному екологічному університеті з метою запобігання плагіату в наукових та навчальних працях працівників університету, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня та студентів.

Це Положення має на меті підвищення якості навчання, розвиток навичок коректної роботи із джерелами інформації та формування звички до сумлінного дотримання вимог наукової етики, активізацію самостійності та індивідуальності при створенні авторського твору та підвищення відповідальності з боку працівників, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня, студентів усіх форм навчання за порушення загальноприйнятих правил.

Положення спрямоване на формування академічної етики та поваги до інтелектуальних надбань і покликане сприяти впровадженню практики належного цитування через визначення поняття та форм плагіату, методів запобігання його поширенню, процедури розгляду та фіксування фактів плагіату, а також формалізації можливих наслідків його вчинення у межах університету.

1. Визначення понять

У даному положенні використовуються терміни у наступних значеннях.

Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст. 50 ЗУ «Про авторське право і суміжні права»).

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Автор – фізична особа, творчою працею якої створено твір.

Твір – інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет чи оприлюднена на офіційному web-сайті університету (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, доповідь, препринт, автореферат і рукопис дисертації (дисертаційна робота), курсові та кваліфікаційні роботи і проекти.

Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого (оприлюдненого на офіційному web-сайті) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

Різновиди плагіату:

1) копіювання та оприлюднення виконаної іншим автором роботи як своєї;

2) дослівне копіювання фрагментів тексту (від фрази до набору речень) чужої роботи у свою без належного оформлення цитування;

3) внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів в них тощо) та без належного оформлення цитування;

4) парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту, суть якого полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних оборотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет);

5) компіляція – процес написання твору, наукової праці на підставі чужих матеріалів без самостійного дослідження та опрацювання джерел;

б) самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

2. Заходи щодо попередження плагіату у навчальному процесі, наукових публікаціях та дисертаційних роботах

2.1. Профілактика плагіату у навчальному процесі здійснюється шляхом:

- формування, видання та розповсюдження методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань

на використанні у письмових роботах матеріали;

- запровадження в рамках дисциплін «Українська мова», «Вступ до фаху», «Методологія і організація наукових досліджень», «Управління науковими проектами» занять із вивчення вимог до написання письмових робіт та наголосом на принципи самостійності роботи над письмовими завданнями різних видів, коректного використання інформації з інших джерел та уникнення плагіату, а також правил опису джерел та оформлення цитувань;

- формування завдань для написання контрольних та курсових робіт з використанням творчих підходів, що сприяють розвитку самостійного підходу студента до їх виконання;

- формування університетського репозитарію творів студентів, науково-педагогічних та наукових працівників університету;

- використання комерційних програмних продуктів для перевірки творів на наявність плагіату в середовищі університетського репозитарію та/або мережі Інтернет;

- впровадження двоступеневої перевірки на наявність плагіату дисертаційних робіт, які подаються до захисту в спеціалізовані вчені ради університету: на базових кафедрах перед проведенням розширеного семінару та вченими секретарями спеціалізованих вчених рад до прийняття дисертації до розгляду;

- ознайомлення студентів та працівників із цим положенням через офіційний web-сайт університету;

- ознайомлення студентів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня з вимогами цього положення та відповідних статей Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту» особисто їх (науковими) керівниками;

- здійснення науковими керівниками постійного контролю на всіх етапах виконання наукових робіт магістрами, аспірантами для попередження фактів плагіату.

2.2 На кафедрах університету визначаються особи, відповідальні за формування електронних баз даних курсових та кваліфікаційних робіт і проектів, рефератів студентів та передачу їх до бібліотеки університету. Електронні версії документів повинні бути представлені в одному із форматів: *.rtf (Rich Text Format), *.doc (Word 97 – Word 2003), *.docx (Word 2007), *.pdf (Portable Document Format) включно з титульним аркушем і додатками.

2.3 Перед перевіркою і допуском до доповіді чи захисту студентських навчальних робіт (курсівих та кваліфікаційних робіт і проектів) викладач (керівник) попередньо перевіряє оригінальність електронних версій текстових документів цих робіт із встановленням частки оригінального тексту з використанням доступного веб-сервісу перевірки із визначенням відсоткового показника оригінальності. Показник оригінальності навчальних робіт не повинен бути меншим:

30 % – для студентів 1-2 курсів бакалавріату;

40 % – для студентів 3-4 курсів бакалавріату;

60 % – для студентів 1-2 курсів магістратури.

За наказом ректора, в межах встановлених лімітів, може здійснюватись додаткова вибіркова перевірка кваліфікаційних робіт на наявність плагіату із застосуванням комерційних програмних продуктів.

2.4 Профілактика плагіату в наукових публікаціях полягає в інформуванні молодих науковців про правила наукової етики та підвищенні відповідальності наукових керівників за дотриманням норм належного цитування аспірантами та здобувачами наукового ступеня, а також, у проведенні самостійної перевірки авторами своїх робіт, які вони подають до опублікування, на оригінальність із використанням відповідних програмно-технічних засобів.

2.5 При поданні наукових творів до розгляду кафедрою, спеціалізованими вченими радами, редакційними колегіями журналів університету автор (перший автор у разі колективного твору) заповнює та підписує заяву за встановленою формою (Додаток № 1), якою підтверджується факт відсутності в рукопису роботи заповнень з друкованих та електронних джерел третіх осіб, не підкріплених відповідними посиланнями, та інформованість про можливі санкції у випадку виявлення плагіату. Відмова у належному заповненні та підписанні заяви автоматично тягне за собою відмову від допуску роботи до розгляду.

2.7 Перед прийняттям наукових та методичних праць (тез доповідей, статей, монографій, підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій тощо) працівників університету до розгляду кафедрою на предмет публікації, автором (-ми) представляються результати самостійної перевірки своїх робіт із використанням доступного веб-сервісу перевірки із визначенням відсоткового показника оригінальності.

Рекомендовані показники оригінальності наукових робіт такі:

- понад 85 % – текст вважається оригінальним;
- від 75 до 85 % – оригінальність задовільна;
- від 60 до 75 % – матеріал може бути прийнятий до розгляду після доопрацювання та перевірки наявності посилань для цитованих фрагментів;
- менше 60 % – матеріал до розгляду не приймається.

2.8 У разі наявності встановлених наказом по університету лімітів на використання комерційних програмних продуктів для виявлення плагіату, редакційним відділом здійснюється перевірка наданих до опублікування наукових та методичних праць в мережі Інтернет. Ця перевірка є обов'язковою у разі виникнення підозри на плагіат у рецензентів публікацій.

2.9 Обов'язковою є перевірка на плагіат (із визначенням відсоткового показника оригінальності) дисертаційних робіт, які подаються до розгляду в спеціалізовані вчені ради університету, вченими секретарями цих рад. Результати перевірки оприлюднюються на засіданнях спеціалізованих вчених рад при вирішенні питання щодо прийняття дисертації до захисту.

2.10 Для самостійної перевірки творів на плагіат можуть застосовуватись програмні засоби, перелік яких наведений у Додатку 2.

3. Встановлення факту плагіату та відповідальність за нього

3.1. Виявлення факту академічного плагіату (компіляції) у творах здійснюється:

- при поданні на перевірку викладачеві творчих студентських робіт різного виду (стаття, доповідь, препринт, реферат, курсова, кваліфікаційна робота чи проект);
- при розгляді на засіданні кафедри творів викладачів та аспірантів, що вимагають рекомендації, ухвали кафедри;
- при здійсненні наукового керівництва, перевірки робіт, підготовці відгуку наукового керівника дипломних робіт і проектів, дисертаційних робіт;
- при рецензуванні творів (статей, тез та матеріалів доповідей у виданнях університету, дисертаційних робіт перед проведенням розширеного семінару кафедри, монографій, підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій);
- при представленні дисертаційної роботи – вченому секретарю спеціалізованої вченої ради; статей, монографій, підручників, навчальних посібників – в редакційний відділ, з метою надання рекомендації до друку навчально-методичною, науково-технічною, вченою радами університету та оприлюднення.

3.1.1. Викладач, який виявив низький відсоток оригінальності у творах студента попереджає про це автора і виносить рішення про недопущення до захисту та відправку матеріалів на доопрацювання або про видачу нового варіанта завдання.

Процедура перевірки наявності плагіату кваліфікаційних робіт студентів визначається Вимогами до виконання кваліфікаційних робіт в Одеському державному екологічному університеті.

3.1.2 Встановлення факту низького відсотка оригінальності матеріалів наукових публікацій, що подаються для оприлюднення до редакційного відділу, може бути підставою для відмови у прийнятті матеріалів до розгляду або відправлення матеріалів на доопрацювання.

3.1.3 Особа, яка виявила плагіат (компіляцію) у вже опублікованих творах (монографія, стаття, доповідь, препринт, дисертація, підручник, навчальний посібник, конспект лекцій) працівників університету, повинна повідомити про це Комісію з академічної доброчесності університету, звернувшись до неї з відповідною письмовою заявою.

3.2. Встановлення фактів плагіату (компіляцій) у вже опублікованих творах докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня є підставою для заборони автору включати такі твори у перелік своїх наукових та науково-методичних публікацій та офіційного вибачення перед авторами публікацій, матеріали яких незаконно використовувались.

3.3. До захисту в спеціалізованих вчених радах університету

допускаються дисертації (наукові доповіді), виконані здобувачем наукового ступеня самостійно.

3.4. Здобувач наукового ступеня, науковий керівник, офіційні опоненти дисертаційної роботи попереджаються секретарем спеціалізованої вченої ради, що:

- виявлення академічного плагіату у захищеній дисертації (науковій доповіді) є підставою для скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома;
- якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у постійно діючій спеціалізованій вченій раді, науковий керівник (консультант), офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, та голова відповідної спеціалізованої вченої ради позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а університет позбавляється акредитації відповідної постійно діючої спеціалізованої вченої ради та права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік;
- якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у разовій спеціалізованій вченій раді, науковий керівник, члени цієї ради та офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а університет позбавляється права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік.

3.5. Відповідальність за порушення академічної доброчесності при виявленні академічного плагіату встановлюється Положенням про академічну доброчесність в Одеському державному екологічному університеті.

4. Порядок подання апеляції та її розгляд

4.1 У випадку незгоди студента з позицією викладача щодо виявлення факту плагіату (компіляцій) у його творі, студент має право у триденний термін оскаржити рішення викладача згідно з Порядком оскарження особами, що навчаються в Одеському державному екологічному університеті, дій органів управління університетом, його посадовими особами, а також дій науково-педагогічних та педагогічних працівників ОДЕКУ та/або звернутися з відповідною заявою до Комісії з академічної доброчесності.

4.2 У випадку незгоди з позицією завідувача кафедри (наукового керівника, вченого секретаря, рецензента) щодо виявлення факту плагіату (компіляцій) у творі, автор (з числа працівників університету, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня) має право у п'ятиденний термін з моменту виявлення звернутися з відповідною заявою до Комісії з академічної доброчесності (далі – Комісія).

4.3 Діяльність Комісії регулюється Положенням про академічну доброчесність в Одеському державному екологічному університеті.

4.4 За результатами розгляду заяви Комісія готує вмотивоване рішення у вигляді висновків щодо порушення чи не порушення відповідних норм академічної доброчесності, які носять рекомендаційний характер і подаються ректору для подальшого вживання відповідних заходів морального, дисциплінарного чи адміністративного характеру.

Положення розглянуто та затверджено на засіданні Вченої ради Одеського державного екологічного університету 30.04.2015 р.

Зміни до Положення внесені рішенням Вченої ради Одеського державного екологічного університету 30.04.2018 р.

ЗАЯВА

щодо оригінальності рукопису публікації (дисертаційної роботи)

Я, *Ф.І.П.*, який(~а) працює на посаді... (або є докторантом, аспірантом, здобувачем наукового ступеня) університету заявляю: рукопис моєї роботи на тему «_____» (назва роботи), представленої у «_____» (спеціалізовану вчену раду, редакційний відділ, до розгляду кафедрую... і т.д.) для опублікування (захисту), є оригінальним і в ньому не міститься елементів плагіату. Всі запозичення з друкованих та електронних джерел, а також зі звітів науково-дослідних робіт, захищених дисертаційних робіт мають відповідні посилання. Я ознайомлений(~а) з діючим положенням «Про заходи щодо недопущення академічного плагіату в Одеському державному екологічному університеті», згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмові щодо допуску роботи до опублікування або захисту та застосування дисциплінарних заходів.

Дата

Підпис

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВИЯВЛЕННЯ ПЛАГІАТУ В НАУКОВИХ РОБОТАХ¹

¹За матеріалами статті Лупаренко Л. А. *Інструментарій виявлення плагіату в наукових роботах: аналіз програмних рішень // Інформаційні технології і засоби навчання, ISSN Online: 2076-8184, 2014, Том 40, №2, С. 151-169.*

Advego Plagiatus (<http://advego.ru/plagiatus/>) - програма пошуку в мережі Інтернет часткових або повних копій текстового документа, що показує ступінь унікальності тексту, список джерел тексту, відсоток збігу текстів. Також доступна перевірка унікальності за URL-адресою. Найновіша версія Advego Plagiatus 1.3.0.92., що тестувалась, знаходиться в стадії публічного бета-тестування. Пошук плагіату доступний в режимі «Швидкої перевірки» та «Глибинної перевірки».

Тестування: в режимі швидкої перевірки встановлено (копірайт/рерайт): 4%/2% унікальності для україномовної статті (за 33 хв.) та 77%/72% – для англійської статті (58 хв.);

Недоліки: сканування, навіть у режимі швидкої перевірки, триває досить довго.

Висновки: підходить для персонального використання. Не може бути рекомендована для редакцій журналів, що потребують перевірки великої кількості текстів.

Плагиата.НЕТ (<http://www.mywebs.ru/plagiatanet.html>) - безкоштовна програма для пошуку часткових або повних копій текстових документів в мережі Інтернет. Програма підтримує роботу з файлами у форматі .rtf і .txt. Після вибору і завантаження файлу програма в автоматичному режимі розбиває текст на фрази. Якщо в тексті зустрічаються слова з вживанням букв декількох мов (наприклад, російської та англійської), з'явиться діалогове вікно, в якому необхідно вказати подальші дії. Рекомендується вибирати «ТАК», тобто відбудеться заміна англійських букв на аналогічні російські.

В підсумковому звіті відображаються всі інтернет-посилання на файли, з якими порівнювався заданий документ, та ступінь унікальності тексту у відсотках. Окремо виділені джерела, збіги з якими перевищує 3%. Результат роботи програми можна зберегти у форматі .rtf в меню «Файл».

Тестування: для україномовної статті виявлено 100% збігів з іншими джерелами; для англійської - 31%.

Недоліки: занадто довгий час на виконання перевірки (29 хв. – укр.; 60 хв. –англ.).

Висновки: може бути рекомендований для персонального використання.

Viper (<http://www.scanmyessay.com>) – простий, точний та безкоштовний інструмент виявлення плагіату, що допомагає здійснити пошук по широкомасштабній базі документів (10 мільярдів одиниць), призначений для сканування лише англійських текстів.

Тестування: вдалось протестувати лише одну статтю, перевірка тривала 17 хвилин.

Підсумкові звіти нашого тестування (див. файл Test_reports.rar) доступні для перегляду за адресою: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1050>

Недоліки: обмеження кількості запитів/на день; англійський інтерфейс, не зрозумілий на перший погляд.

Висновки: рекомендовано для персонального користування та пошуку плагіату в англійських текстах.

eTXT Антиплагиат (<http://www.etxt.ru/antiplagiat/>) - сервіс перевірки текстів на унікальність, що доступний як програмне забезпечення для установки на персональний комп'ютер, так і у форматі он-лайн ресурсу. Можливо здійснювати перевірку текстових фрагментів, окремих файлів та пакетів файлів, а також сторінок сайтів. Передбачено 2 функції перевірки тексту: *на плагіат* (наявність дослівних збігів) за допомогою опції

«Метод виявлення копій», та на наявність *rerayta* (сміслових збігів) – опція «Метод виявлення rerayta».

Тестування: підсумковий звіт містить підкреслені частини тексту заданого документу, які були запозичені з інших джерел, а також список доменів, на яких знайдені збіги, із визначеною їх часткою (%) по кожному домену та загальним показником унікальності всього тексту. Унікальність українського тексту – 6%, англійського – 73%. Підсумкові звіти нашого тестування (див. файл Test_reports.rar) доступні для перегляду за адресою:

<http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1050>

Недоліки: он-лайн перевірка є платною з обмеженням 10000 знаків (1.5 руб./1000 симв. з пробілами).

Висновки: рекомендовано для використання.

Защита уникальности контента (<http://www.content-watch.ru/text>) – безкоштовний он-лайн сервіс, що дозволяє здійснювати перевірку унікальності текстів та контенту сайтів.

Пошук реалізується шляхом введення необхідного фрагменту тексту в спеціальне поле або URL адреси сайту, де опубліковано певний контент. Додатково передбачено можливість заповнити поле "Ігнорувати", де можна вписати домен сайту, на якому текст розміщено, що дозволяє виключити із результатів пошуку джерело тексту. Нещодавно розробниками поліпшено та впроваджено модуль роботи з українськими текстами, для яких рівень якості перевірки відтепер відповідає рівню перевірки російськомовних текстів.

Тестування: Перевірялись фрагменти тексту об'ємом 10 тис. символів. Для україномовної статті знайдено 5 джерел, що містять 90% збігів в мережі Інтернет, унікальність тексту 10%. Для англійської статті знайдено 2 джерела збігів, одне з яких - персональний сайт автора, та 71% унікальності.

Недоліки: максимально допустимий обсяг тексту, що можуть перевірити зареєстровані користувачі, рівний 10000 символам, що замало для обсягу наукової статті; також обмеження щодо кількості перевірок – 20/день.

Висновок: ресурс рекомендується для використання в наукових установах, авторами наукових статей та редакціями видань.

FindCopy (<http://www.miratools.ru/>) – проект холдингу Mirafox (Росія), що являє собою безкоштовний он-лайн ресурс для перевірки унікальності текстів. Перевірка здійснюється шляхом введення тексту або URL-адреси веб-сторінки у спеціальне поле на сайті, що містить текст для перевірки. Для зняття обмеження щодо об'єму тексту та кількості перевірок на день необхідна реєстрація на сторонньому сайті Copylancer.ru в ролі замовника або виконавця (копірайтера). Інтерфейс інтуїтивно зрозумілий, жодних інструкцій на сайті нема. Перевірка збігів здійснюється по всій мережі Інтернет. Додатково зберігається історія всіх пошуків користувача.

Тестування: В процесі тестування знайдено 45 джерел збігів для україномовної статті, в основному сайти, на яких запозичено наш оригінальний текст (що й треба було довести), а також 3 джерела – для англійської статті (2 з яких – сайт видання, в якому стаття опублікована, та 1 – персональний сайт автора). Процес пошуку зайняв загалом 3-4 хвилини в обох випадках.

Недоліки: не виявлено.

Висновок: Ресурс може бути використаний в роботі наукових установ та редакцій.

Text.ru (<http://text.ru/>) – безкоштовний онлайн-сервіс перевірки тексту на унікальність, що дозволяє розпізнавати плагіат, навіть якщо в тексті було здійснено перестановку слів і фраз, змінено відмінки, часи та інші граматичні категорії слова та додані нові слова. На сайті розміщено поле для вводу тексту, що перевіряється, допустимий обсяг якого від 100 до 15 000 символів. Є можливість запустити перевірку унікальності будь-якої кількості текстів. Забезпечується можливість після запуску перевірки закрити вікно браузера, а потім у зручний для час зайти в архів текстів (за посиланням "Архів моїх текстів") і подивитися результати перевірки. Після реєстрації перевірка відбуватиметься швидше і без обмежень по кількості перевірених текстів.

Тестування: краще введений текст ставиться в чергу, тому користувачеві необхідно

зачекати 1-2 хвилини поки перевіряються тексти, завантажені іншими користувачами. Перевірка відбувається швидко. Підсумковий звіт містить список доменів, на яких знайдені збіги, із визначеною їх часткою (%) по кожному домену та загальним показником унікальності всього тексту. Є функції перегляду подібних фрагментів з підсвічуванням. Для україномовної статті унікальність рівна 0.30%, для англійської – 23.74% (із посиланнями на журнал, в якому стаття опублікована).

Недоліки: необхідність очікування в черзі та ліміт 15000 символів.

Висновок: даний сервіс рекомендується до використання.

«Потрібно зважати на те, що такий інструментарій лише виявляє подібність текстів та знаходить джерела запозичення, однак не визначає, чи є той чи інший фрагмент тексту першоджерелом або правильно оформленою цитатою. Іноді цитата оцінюється як дублювання, а отже у кінцевих підсумкових звітах користувачеві повідомляється лише про фрагменти, що *потенційно* можуть бути неавторськими.

Остаточне рішення про наявність факту плагіату залишається на розсуд користувача, тому потреба в ручній перевірці та людському оцінюванні (рецензуванні) матеріалу все одно існує. Оскільки кожен такий ресурс має свої переваги і недоліки згідно програмно-технічних характеристик, не можна очікувати від машинної обробки стовідсотково точних результатів. Основна ж мета використання даного класу програмних засобів – максимально загальмувати тенденцію до стрімкого поширення плагіату.» (Лупаренко Л. А. *Інструментарій виявлення плагіату в наукових роботах: аналіз програмних рішень // Інформаційні технології і засоби навчання, ISSN Online: 2076-8184, 2014, Том 40, №2, С. 165.*)